

ВІДГУК

офіційного опонента **Пітюлича Михайла Михайловича**,
доктора економічних наук, професора, член-кореспондента НАН України,
професора кафедри фінансів і банківської справи Державного вищого
навчального закладу «Ужгородський національний університет»

на дисертаційну роботу

Волосюк Марини Валеріївни

на тему: «**Державна регіональна політика забезпечення місцевого
економічного розвитку**»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за
спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Гармонійний розвиток регіонів є стратегічним пріоритетом України на євроінтеграційному шляху. Незважаючи на наявність численного інструментарію, державна регіональна політика в Україні потребує системного вдосконалення. Сучасні виклики, що постали перед державою в цілому та її регіонами, вимагають модернізації державної регіональної політики в напрямку орієнтації на місцевий рівень та швидкого і стабільного економічного зростання в інтересах кожного українця.

Ефективна державна регіональна політика є ключовим фактором для розвитку будь-якої країни. Однак, безумовно, перш за все, її потребують територіальні громади, оскільки ефективна регіональна політика сприяє збалансованому розвитку всіх територій країни, зменшуючи диспропорції між містом і селом, промисловими та сільськогосподарськими регіонами. Це означає, що кожна громада має можливість розвиватися відповідно до свого потенціалу,

що призводить до створення більш справедливого, процвітаючого та стійкого суспільства.

Тому дослідження теоретико-методологічного, інституційного базису державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку в межах дисертації є актуальним і становить науковий інтерес і прикладне значення.

Дисертаційна робота Волосюк Марини Валеріївни знаходиться в площині досягнення цілей та завдань «Плану відновлення України» та оновленої «Державної Стратегії регіонального розвитку на 2021-2027рр.». Дисертація відповідає напрямам науково-дослідної роботи Західноукраїнського національного університет за темами: «Механізм активізації бізнес-середовища як суб'єкта трансформації міст України на засадах сталого розвитку та впровадження смарт-технологій» (державний реєстраційний номер 0119U101365); «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (номер державної реєстрації 0122U200784), в яких авторкою обґрунтовано новий підхід, що передбачає диверсифікацію регіонального розвитку на засадах сталого, інклюзивного розвитку та SMART-спеціалізації. Це дозволить не лише відновити зруйноване, але й створити більш стійкі та конкурентоспроможні регіони.

Вищесказане дозволяє зробити висновок про беззаперечну актуальність дисертаційного дослідження Волосюк М.В.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Ознайомлення зі змістовим наповненням дисертації, реферату та публікацій Волосюк Марини Валеріївни дає змогу зробити висновок про те, що сформульовані наукові положення, висновки та пропозиції характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це підтверджується

критичним аналізом фундаментальних наукових праць, представленого аналітичного і графічного матеріалу, нормативно-правових актів, офіційного статистичного матеріалу, цифрових ресурсів з проблематики формування та реалізації державної регіональної політики і забезпечення місцевого економічного розвитку. Проведене дослідження на тему: «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку» є системною, самостійною, структурно впорядкованою, змістовно та аналітично насиченою, цілісною, достовірною науковою працею.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується використанням системного, інституційного, структурного підходів, загальнонаукових та конкретних методів дослідження, методів графічної візуалізації, що дозволили напрацювати методологію та відобразити концептуальну модель сучасної державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел із 533 найменувань і додатків. Основний текст дисертації викладено на 416 сторінках і містить 61 таблицю та 64 рисунки; 4 інформаційних матеріали розміщені у додатках на 40 сторінках.

У роботі чітко визначено мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації державної регіональної політики. Предметом дослідження є теоретико-методологічні й прикладні засади забезпечення місцевого економічного розвитку за допомогою інструментарію державної регіональної політики як складової економічної політики держави та власне політики регіонів. Мета дисертації полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування та реалізації державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку. Для досягнення мети

Волосюк Мариною Валеріївною були поставлені та успішно вирішені завдання щодо окреслення теоретичних засад та з'ясування суті місцевого економічного розвитку як об'єкту управлінського впливу; узагальнення концепцій забезпечення місцевого економічного розвитку, їх доповнення та розширення з точки зору інституційного підходу; закладення теоретико-методологічних засад механізму забезпечення місцевого економічного розвитку з метою поглиблення наукової бази управління розвитком територій; проведення теоретико-методологічного та інституційного аналізу системної генези державної регіональної політики; дослідження підходів до управління економічним розвитком територій для створення підґрунтя формування механізму управління місцевим економічним розвитком в умовах післявоєнної відбудови в Україні; ідентифікації передумов формування, напрямів та завдань державної регіональної політики України для виокремлення основних проблем і викликів; проведення аналізу тенденцій та чинників місцевого економічного розвитку для виявлення спроможності територіальних громад до нього та підготовки пропозицій і рекомендацій посадовим особам; ідентифікації протиріч і дисбалансів управління розвитком територій для переосмислення державної регіональної політики; проведення аналізу ефективності державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку для прогнозування регіонального розвитку внаслідок впливу економічних, соціальних та екологічних факторів; розробки концептуальної моделі сучасної державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку; побудови механізму управління місцевим економічним розвитком в умовах післявоєнної відбудови в Україні; розробки механізму координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з точки зору стратегічного підходу; формування рекомендацій щодо технологій стимулювання місцевого економічного розвитку в контексті державної регіональної політики України; побудови механізму забезпечення економічного розвитку приморських територій України з метою їх економічного оздоровлення; надання пропозицій

щодо забезпечення соціального розвитку територій через систему економічних інструментів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження механізму забезпечення місцевого економічного розвитку» [С. 53-129] окреслено теоретичні засади та з'ясовано суть місцевого економічного розвитку як об'єкту управлінського впливу, узагальнено концепції забезпечення місцевого економічного розвитку, їх доповнено та розширено з точки зору інституційного підходу, а також закладено теоретико-методологічні засади механізму забезпечення місцевого економічного розвитку з метою поглиблення наукової бази управління розвитком територій.

У другому розділі «Методологія та інституційне забезпечення державної регіональної політики» [С. 130-214] проведено теоретико-методологічний та інституційний аналіз системної генези державної регіональної політики, досліджено підходи до управління економічним розвитком територій для створення підґрунтя формування механізму управління місцевим економічним розвитком в умовах післявоєнної відбудови в Україні та ідентифіковано передумови формування, напрямів та завдань державної регіональної політики України для виокремлення основних проблем і викликів.

У третьому розділі «Характеристика механізму забезпечення місцевого економічного розвитку в системі державної регіональної політики» [С. 215-328] проведено аналіз тенденцій та чинників місцевого економічного розвитку для виявлення спроможності територіальних громад до нього та підготовки пропозицій і рекомендацій посадовим особам, ідентифіковано протиріччя і дисбаланси управління розвитком територій для переосмислення державної регіональної політики та проведено аналіз ефективності державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку для прогнозування регіонального розвитку внаслідок впливу економічних, соціальних та екологічних факторів.

У четвертому розділі «Концепція модернізації державної регіональної політики в контексті забезпечення місцевого економічного розвитку» [С. 329-

392] розроблено концептуальну модель сучасної державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку, побудовано механізм управління місцевим економічним розвитком в умовах післявоєнної відбудови в Україні та розроблено механізм координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з точки зору стратегічного підходу.

У п'ятому розділі «Інструментарій сучасної державної регіональної політики» [С. 393-445] сформовано рекомендації щодо технологій стимулювання місцевого економічного розвитку в контексті державної регіональної політики України, побудовано механізм забезпечення економічного розвитку приморських територій України з метою їх економічного оздоровлення та надано пропозиції щодо забезпечення соціального розвитку територій через систему економічних інструментів.

Отже, за змістом, структурою, способом відображення матеріалу дисертація Волосюк Марини Валеріївни на тему «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку» є достовірною, належно обґрунтованою науковою працею, яка відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством та присвячена вирішенню наукової проблеми щодо формування теоретико-методологічного базису, прикладних аспектів, інституційного підґрунтя модернізації державної регіональної політики з фокусом на місцевий економічний розвиток.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи Волосюк Марини Валеріївни полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо формування та реалізації державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку. Зокрема, наукову цінність становлять: розроблена авторкою концептуальна модель сучасної державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку [С. 347-363], що ґрунтується на

принципах економічної диверсифікації, інституційно-інноваційному механізмі управління розвитком територій, контекстно-системному та територіальному підходах до забезпечення місцевого економічного розвитку та інституційній структурі, що забезпечує внутрішню цілісність моделі сучасної державної регіональної політики; сформований Волосюк М.В. методологічний підхід до дослідження механізму забезпечення місцевого економічного розвитку [С. 121-126], що дозволяє оцінювати результативність державної регіональної політики з використанням розробленої системи індикаторів та комплексно моніторити місцеву економічну діяльність.

Дослідницею поглиблено науковий базис формування та реалізації державної регіональної політики у частині:

- визначень категорій «місцевий економічний розвиток», «забезпечення місцевого економічного розвитку», що дало змогу встановити сутнісні дефініції дослідження [С. 79-84]. Зокрема, місцевий економічний розвиток запропоновано розглядати як об'єкт управлінського впливу, що є процесом кількісних та якісних змін на рівні територіальної громади, що забезпечується державною регіональною політикою і реалізується системою місцевого самоврядування з метою досягнення належного рівня добробуту населення та забезпечення економічної безпеки територіальної громади. Забезпечення місцевого економічного розвитку розглядається як система публічно-управлінських дій, заходів і рішень, що спрямовані на створення умов для зростання локальної економічної активності та задоволення місцевих інтересів;

- інституційного забезпечення місцевого економічного розвитку в умовах післявоєнної відбудови України шляхом запровадження інституційно-інноваційного механізму [С. 366-380], що дасть змогу заповнити інституційні прогалини та вирівняти інституційні дисбаланси, оскільки елементи інституційно-інноваційного механізму управління містять функціональне навантаження, що спонукає органи влади до певних дій в процесі його застосування, а також новий управлінський підхід - виконання ролей

інститутами різних ієрархічних рівнів, що залучають їх до ефективної реалізації державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку.

Беззаперечним здобутком Волосюк М.В. є удосконалення механізму координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на основі стратегічного підходу [С. 385-391], де у центр прийняття рішень поставлений місцевий економічний розвиток, який є об'єктом координації, а архітектура управління стратегіями розвитку територій спирається на координаційні зв'язки у процесі забезпечення місцевого економічного розвитку: підсилення, сумісність, конективність та зворотній зв'язок.

На увагу заслуговує удосконалення дослідницею функціональних механізмів управління економічним розвитком територій шляхом розробки механізму забезпечення економічного розвитку приморських територій [С. 419-430], що передбачає його модернізацію через оновлення цілей розвитку, створення та підтримку екосистеми місцевих суб'єктів «блакитної» економіки, раціональне використання місцевих активів приморських територій, впровадження стратегічних та тактичних інструментів економічного розвитку задля економічного оздоровлення приморських територій України.

Крім того, у дисертаційному дослідженні поглиблено науковий базис щодо розвитку приморських регіонів України як об'єктів державної регіональної політики. Увага акцентується на економічно-господарському підході до управління економічним розвитком приморської території через зосередження всіх галузей морегосподарської діяльності, які розглядаються для розвитку прибережної зони в цілому [С. 415-418].

Авторка детально розглянула організаційно-наукові засади використання інструментарію управління економічним розвитком територій, що знайшло своє відображення у наступних напрямках реалізації нової регіональної політики України у повоєнний період: формуванні системи доброго врядування регіональним та місцевим розвитком; стратегуванні соціально-економічного

розвитку громад та територій; забезпеченні місцевого економічного розвитку з урахуванням функціональних типів територій; посиленні інституційної спроможності регіонального та місцевого рівнів задля ефективного впровадження державної регіональної політики; безпековому пріоритеті у відновленні та розвитку територій [С. 200-211].

Цінним внеском дослідниці є напрацьовані пропозиції щодо моделювання впливу економічних, соціальних та екологічних факторів на регіональний розвиток [С. 293-325], що ще раз підтверджує, що управління розвитком територій має ґрунтуватися на принципах сталості.

Авторка представила добре обґрунтовані пропозиції технологій стимулювання місцевого економічного розвитку, а саме: створення сприятливого інноваційного клімату у місцевому контексті; залучення різноманітних інвестицій з урахуванням як потреб і можливостей інвесторів, так і потреб, цінностей та місцевих активів громади; підтримка малого та середнього інноваційного бізнесу у міських територіальних громадах; співпраця органів влади з науковими установами та університетами; smart-спеціалізація як стратегічний підхід до місцевого економічного розвитку [С. 394-403]; а також рекомендації до забезпечення належного рівня добробуту населення: впровадження системи економічних інструментів підтримки соціального розвитку територій з використанням інструментів монетарної, інвестиційної політики, державного і місцевого програмування; соціального партнерства та соціального підприємництва [С. 431-443].

В роботі значна увага приділена дослідженню місця та ролі державної регіональної політики у розвитку національної економіки [С. 130-152], управлінню економічним розвитком територій як складової державної регіональної політики [С. 154-185], визначенню фокусу нової державної регіональної політики України в умовах сучасних викликів та у перспективах повоєнного відновлення [С. 187-211].

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Практичне і загальнонаукове значення отриманих результатів полягає у тому, що вони апробовані і доведені до рівня конкретних методичних та практичних рекомендацій, які спрямовані на модернізацію державної регіональної політики в контексті забезпечення місцевого економічного розвитку.

Зокрема, пропозиції Волосюк М.В. щодо здійснення моніторингу місцевого економічного розвитку територіальних громад Миколаївської області та аналізу ефективності державної регіональної політики впроваджено в роботу Департаменту економічного розвитку та регіональної політики Миколаївської обласної військової адміністрації при актуалізації Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно (довідка № 162/1-01.01-19 від 03.06.2024р.); пропозиції щодо розробки проєкту Стратегії відновлення та розвитку, формування структури та змістовного наповнення стратегічного плану, проведення соціально-економічного аналізу, ідентифікації ключових проблем громади, формування стратегічних та операційних цілей, розробки Плану заходів впроваджено під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Воскресенської селищної територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 1073/02-54 від 05.06.2023р.); пропозиції щодо налагодження партнерських відносин між представниками бізнес-сектору, громади та місцевою владою, формування стратегічних та операційних цілей, впроваджено під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Первомайської селищної територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 662/02-10 від 28.11.2023р.); пропозиції щодо пошуку джерел наповнення місцевого бюджету і підвищення фінансової спроможності громади, впроваджено під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Костянтинівської сільської територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 397 від 19.12.2023р.); пропозиції щодо формування структури та змістовного наповнення

стратегічного плану, формування Молодіжної ради як консультативно-дорадчого органу при селищній раді, впроваджено під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Єланецької селищної територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 1487/12-22 від 21.12.2023р.); пропозиції щодо формування структури та змістовного наповнення стратегічного плану, проведення соціально-економічного аналізу, ідентифікації ключових проблем, вивчення потреб бенефіціарів, формування стратегічних, оперативних цілей та завдань розвитку, впроваджені під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Степівської сільської територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 181/02-15 від 08.02.2024р.); пропозиції щодо формування структури та змістовного наповнення стратегічного плану, проведення соціально-економічного аналізу, ідентифікації ключових проблем, вивчення потреб бенефіціарів, формування стратегічних, оперативних цілей та технічних завдань, впроваджені під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Новоодеської міської територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 107 від 20.02.2024р.); пропозиції щодо формування структури та змістовного наповнення стратегічного плану, проведення соціально-економічного аналізу, вивчення потреб бенефіціарів, формування стратегічних, оперативних цілей та завдань розвитку, впроваджені під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Горохівської сільської територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 261/01-02-29/24 від 18.03.2024р.); пропозиції щодо формування структури та змістовного наповнення стратегічного плану, проведення соціально-економічного аналізу, формування стратегічних та операційних цілей, пошуку джерел наповнення місцевого бюджету і підвищення фінансової спроможності громади, впроваджені під час розроблення, обговорення та затвердження Стратегії відновлення та розвитку Чорноморської сільської територіальної громади Миколаївської області (акт про впровадження № 159/04.03 від

27.03.2024р.); напрацювання щодо структури та змістовного наповнення концепції Миколаївського індустріального парку для місцевого економічного розвитку, формування місії та завдань індустріального парку, опитування мешканців м. Миколаєва та представників бізнесу з метою залучення громадськості до формування концепції, впроваджені під час розроблення, обговорення та затвердження концепції Миколаївського індустріального парку Експертно-громадською радою виконкому Миколаївської міської ради (акт про впровадження № ЕГР/2024-010 від 28.02.2024р.); результати дисертаційної роботи впровадженні в систему підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад Миколаївського регіонального центру підвищення кваліфікації (акт про впровадження № 129/01-14/2024 від 20.05.2024р.); результати дисертаційної роботи впровадженні в систему професійного навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад у Запорізькому регіональному центрі підвищення кваліфікації (довідка № 105/03-19 від 22.05.2024р.). Наукове значення отриманих результатів полягає в їхньому використанні у навчальному процесі Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова при поглибленні змістового наповнення програм і навчально-методичного забезпечення з дисциплін «Стратегічне управління», «Міське господарювання», «Місцевий економічний розвиток» (довідка № 66-02/2360 від 21.06.2024р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ

ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Ознайомлення зі змістом опублікованих праць дозволяє стверджувати, що основні результати дослідження повною мірою відображено в наукових працях Волосюк Марини Валеріївни. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 50 наукових публікаціях, з них: 28 публікацій, в яких відображено основні наукові результати, в тому числі 2 монографії у

співавторстві (4 розділи монографій підготовлено одноосібно і 3 – у співавторстві); 3 статті у наукових періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus (2 статті у виданні з квантилем Q3-Q4) та Web of Science Core Collection (1 стаття); 23 статті у наукових виданнях, що включені до переліку наукових фахових видань України, 22 наукові публікації, у т.ч. 1 посібник, які додатково відображають наукові результати дисертації. Загальний обсяг опублікованих праць становить 24,09 друк. арк., особисто автору належить 17,06 друк. арк., серед них: наукових праць, в яких розкрито основні результати наукових досліджень за темою дисертації, – 13,91 друк. арк.; наукових праць, що додатково відображають наукові результати дисертації, – 3,15 друк. арк.

СТУПІНЬ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ І ВИСНОВКІВ КАНДИДАТСЬКОЇ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові положення і результати дисертації Волосюк Марини Валеріївни на здобуття наукового ступеня кандидата наук на тему «Державна регіональна промислово-інноваційна політика» за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, при написанні докторської дисертації не використовувалися і повторно не виносяться на захист наукового ступеня доктора наук у дисертації на тему: «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку»

ВІДСУТНІСТЬ (НАЯВНІСТЬ) АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ, КОМПІЛЯЦІЙ, ФАБРИКАЦІЙ ТА ФАЛЬСИФІКАЦІЙ

Дисертаційна робота Волосюк Марини Валеріївни на тему: «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку» відповідає принципам академічної доброчесності, що підтверджується відповідною довідкою. Попередня експертиза дисертації показала, що у змісті дисертації та наукових працях Волосюк М.В., які відображають отримані нею результати, відсутній академічний плагіат, компіляції, фабрикації та фальсифікації. Використані наукові напрацювання інших авторів, нормативно-правові,

статистичні матеріали супроводжуються відповідними посиланнями на список використаних джерел.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Оцінюючи позитивно дисертаційну роботу, вважаємо за необхідне звернути увагу на певні дискусійні положення та зауваження:

1. Ієрархічний підхід, обраний дослідницею до забезпечення місцевого економічного розвитку (глава 1.2 дисертаційної роботи), дозволяє системно аналізувати фактори, що впливають на розвиток територій, та розробляти ефективні стратегії на різних ієрархічних рівнях управління. Однак, успішна реалізація цього підходу вимагає також врахування викликів інтеграції у світову економіку, технологічних змін, кліматичних змін, що варто було дослідити в роботі.

2. Розглядаючи роль формальних та неформальних інституцій у забезпеченні економічного розвитку територій, авторка на с. 160 дисертаційної роботи визначає «неформальні інститути» як «регіональні та місцеві організації громадянського суспільства». Таке бачення видається занадто спрощеним, оскільки значний вплив на політичні процеси та прийняття рішень на місцевому рівні мають олігархічні групи, релігійні організації, неформальні лідери, мережі взаємодопомоги тощо. Для ефективної реалізації державної регіональної політики необхідно розуміти їхню природу, вплив та взаємодію з формальними інститутами.

3. В контексті дослідження наукових підходів до управління економічним розвитком територій, розглядається ресурсний підхід (с. 180-184 дисертації), який є одним з ключових напрямів сучасних досліджень у сфері регіональної економіки. В цьому зв'язку робота б тільки виграла, якби авторка охарактеризувала вплив ресурсного підходу на розподіл повноважень між різними рівнями управління (національним, регіональним, місцевим).

4. У главі 3.1 дисертаційного дослідження, використовуючи авторський контекстно-системний підхід, Волосюк М.В. аналізує регулятивні

характеристики територіальних громад, відносячи до них стратегії, програми, плани місцевого економічного розвитку. Проте, видається доцільним вести мову про аналіз ширшого складу інструментів, які дозволяють здійснити місцевий економічний розвиток, а саме: інструменти фіскальної політики, бюджетування, інвестиційні паспорти, діагностику публічно-приватного партнерства тощо.

5. На с. 373-374 дисертаційної роботи дослідниця ставить питання ефективності функціонування вітчизняних агенцій регіонального розвитку як одних з інститутів формування державної регіональної політики. Однак не дає відповіді на питання: як зміцнити фінансову базу діяльності цих інститутів.

6. Питання економічного розвитку територій з особливими умовами, серед яких і приморські території, є надзвичайно актуальним та багатогранним. Дуже значимим в цьому контексті є аспект балансу господарського використання природних ресурсів та збереження довкілля, а також проблема адаптації стратегії розвитку приморських територій до наслідків зміни клімату. На нашу думку, розгляд цих питань підсилює б наукове дослідження в рамках пропонованого механізму забезпечення економічного розвитку приморських територій (рис. 5.4 роботи).

Загалом, вищезазначені дискусійні положення та зауваження не зменшують наукову та практичну цінність проведеного Волосюк Мариною Валеріївною дисертаційного дослідження і створюють підґрунтя для її подальших наукових напрацювань.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ВИМОГАМ МОН УКРАЇНИ

Дисертація Волосюк Марини Валеріївни є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно авторкою на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил Міністерства освіти і науки України.

Реферат за структурою і змістовим наповненням відображає ключові результати дисертаційної роботи та основні наукові здобутки автора. Зміст реферату є ідентичним змісту основних положень дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Волосюк Марини Валеріївни на тему: «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку» є самостійною завершеною працею, що спрямована на вирішення важливої наукової проблеми створення теоретико-методологічного, інституційного, організаційно-методичного, прикладного підґрунтя для модернізації державної регіональної політики України в контексті забезпечення місцевого економічного розвитку.

Викладене вище дає підстави констатувати, що дисертаційна робота Волосюк Марини Валеріївни на тему: «Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку» за актуальністю, змістом, науковим рівнем та практичною значущістю отриманих результатів відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17.11.2021р., а її авторка – Волосюк Марина Валеріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

професор кафедри фінансів

і банківської справи

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,

доктор економічних наук, професор,

член-кореспондент НАН України

Михайло ПІТЮЛИЧ

